

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Amstelodami, 1672

Driburgum, Olim Iburgum Appelatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7830

DRIBURGUM,
OLIM IBURGUM APPELLATUM.
MEMORIÆ. SACRUM

SEU. ME. DRIBURGUM. VETERI. SEU. NOMINE. DICAS
IBURGUM. MERITIS. LAUS. MANET. ÆQUA. MEIS
SAXONIS. UT. PERHIBENT. MUNIMEN. GRANDE. VETUSTAS
IMPOSUIT. NOSTRIS. MOENIA. CELSA. JUGIS
PRÆSENTIS. CAROLUS. PRECIBUS. DONATA. LEONIS
QUÆ. PADERÆ. SACRO. SUBDIDIT. IMPERIO
VENA. ACIDÆ. TANTUM. ME. NUNC. UBERRIMA. LYMPHÆ
NOBILITAT. VARIIS. SÆPE. MEDENDO. MALIS
SI. MIHI. LONGA. DIES. PRIMOS. SUBDUXIT. HONORES
SERVAT. ADHUC. NOSTRUM. QUÆ. FUGIT. UNDA. DECUS

FERDINANDUS. DEI. ET
APOSTOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCO-
PUS. PADERBORNENSIS. COADJUTOR
MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS
COMES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
RO. DE. FURSTENBERG

DRIBURGI. OLIM. IBURGI. ANTIQUI. SAXONUM
MUNIMENTI. A. CAROLO. M. EXPUGNATI. S. HA-
THUMARO. EPISCOPO. PADERBORNENSIS. EJUS-
QUE. SUCCESSORIBUS. CUM. OMNI. AGRO. ET. DI-
TIONE. LEONIS. III. P. M. PRÆSENTIS. ROGA-
TU. DONAT. ET. SALUBRITATE. ACIDU-
LÆ. HODIE. NOBILIS. MEMORIÆ

M. H. P

Aa 2

NO-

N O T Æ.

I. S E U M E D R I B U R G U M .] *Driburgi* vocabulum *Iburgum* esse recentius, & *Driburgum* hodiernum *Iburgum* olim appellatum, testimonio sunt hæc literæ Bernardi Episcopi Paderbornensis An. 1136. & An. 1142. datæ.

I N nomine sanctæ & individue Trinitatis. **BERNARDUS** Dei gratia Patherbornensis Episcopus. Quoniam tempora quæ sanctus Apostolus ventura prædixit jam venisse timemus. cum dixit. erunt homines se ipsos amantes. unde sæpius accidit. quod hi qui in quiete mentis Deo serviunt ab importunis hominibus injuste turbantur. Officii nostri cura nos admonet. cunctis Deum diligentibus sollicitudinem Pastoris impendere. his tamen præcipue qui nostro regimini specialiter commissi sunt. non solum de presentibus sed & de futuris quæ provenire possunt incommoditatibus auctore Deo removendis diligentia circumspectiori invigilare. Ea propter notum esse volumus tam presentis quam futuri temporis Christi fidelibus. qualiter pusillus adhuc Ancillarum Dei grex. qui primitus in monte **I B U R G** congregatus fuerat. & ab Ecclesia in Herse locum & bona Ecclesiæ in monte Christo ibi famulantibus profutura perceperat. Postea autem saniori consilio in locum Gerdinensem transmigravit. & juste privilegium possessionis loci prioris obtinuit. quamvis habitationem dictante necessitatis ratione mutaverit. Nos itaque securitati jam dicti Ancillarum Dei collegii providentes. pro remedio animarum & parentum nostrorum. & pro cavendo quod succedere posset injusto gravamine. curam Ecclesiæ in prædicto monte ab omni potestate cujuslibet Archidiaconi. consilio & conniventia totius Ecclesiæ Patherbornensis absolvimus. Et ut Deo in Gerdinensi Monasterio servientibus molestia occasio tolleretur. Prælato Canobii illius exclusa Clericorum vel laicorum potestate. eam assignavimus. Ut igitur hæc nostra ordinatio in omnia post futura tempora rata & inconvulsa permaneat. auctoritate Patris & Filii & Spiritus Sancti. & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli eam confirmamus. & presentem paginam banni nostri & sigilli nostri impressione munitam. eorum etiam qui infra nominati sunt testimonio conscribi fecimus.

mus. Testes. Weno Præpositus majoris Ecclesie. Rembertus Præpositus sancti Andrea. Almarus Decanus. Ekbertus. Lentfridus. Bernhardus. Evergisus. Meinricus. Canonici majoris Ecclesie. Hameko Abbas sancti Pauli. Lambertus Monachus. Laici. Widikindus de Swalenberg. Hermannus de Lippia. Thetmarus de Buiren. Wernerus de Brack. Heinrichus Comes. Adelbertus de Rickefwigk. Luidoldus de Ofalagesheim. Conradus Stapel. Uffo. Anshelmus. Eilbertus. Koto. Burgenfes. Cono dirves. Acta sunt hæc anno Domini millesimo centesimo tricesimo sexto. regnante Lothario Romanorum Imperatore. anno regni ipsius XII. imperii autem IIII. Datum Patherbornis duodecimo Kalendas Aprilis.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. BERNHARDUS Dei gratia sanctæ Patherburnensis Ecclesie Episcopus. Quanti apud Deum meriti sint. quibusque bonæ vitæ documentis vel operibus claruerint. quos Dominus populi sui Pastores esse voluit eorum instituta sancta declarant. & ipsorum auctoritate roborata in sua stabilitate Christi monstrat Ecclesia. Quorum dum ego successor licet minus idoneus. gratia tamen Dei preventus Pontificalis culminis arcem ascendissem. omni studio vestigiis eorum inhaerendo. pro voto semper habui. Ecclesias Dei ampliare. easque oportunitis locis fundatas nostra sollicitudine firmare. atque incautius positas saniori consilio transponere pia provisione elaboravi. His animo pro Pastoralis curæ debito intentus Ancillarum Dei quas in monte Iburg ad Deo serviendum consensu Beatricis Abbatisse de Herffen collegimus. laborem cogitare cepi. quem ob loci difficultatem & adjacentis terræ sterilitatem. silvarumque vel solitudinis vastitatem patiebantur. In hac igitur me proximorum compassione occupato. pius Dominus pauperum suorum miseratus angustias. igne amoris sui accensum nobilem virum quendam Hinricum de Gerdenen ad hujus calamitatis terminum consolatorem nobis donavit. Nam ipse conditori suo gratias agens. pro spe vitæ æternæ eum & beatam ipsius genitricem Mariam & beatum Petrum omnium bonorum suorum heredem elegit. atque in fundo domatis sui videlicet Gerdenen Cœnobium construxit. quia ipse locus aptus sanctæ conversationi videbatur. cujus etiam loci defensionem sub meo & successorum meorum patrocinio sanctæ Patherbrunnensis Ecclesie pro perpetua ipsius libertate devotus commisit. heredibus suis Meregarde. sorore sua. & filiis ejus Wernone. Godefrido. & Basilio. hoc postmodum

bona voluntate collaudantibus. & ut omni stabilitate divina & humana legis sub Regali & Episcopali banno confirmaretur assentientibus. Ego igitur ut ipsorum devotionis apud Deum particeps existerem. pro majori quiete & pace Deo ibi fervientium. Ecclesiam ipsius villa à Samuele Sacerdote cui commissa erat. mihi resignatam cum omni dote sua. & quinque mansis in Gerdenen & quatuor in Dallesheim. communicato Ecclesie meae consilio ab omni jurisdictione & subiectione Ecclesiastica secularisve persona exceptam. sub manu Episcopi vel Abbatis & Prioris. regendam ipsi Cænobio concessimus. & libera eis possessione firmam esse statuimus. His ita pro voto nostro cum multorum fidelium Christi gaudio dispositis, prædictas Dei Famulas de loco calamitatis & miserie in Gerdenen transduximus. ibique eas uti vere Christi sponsas pro omni Ecclesie ac totius Christianismi conservatione semper orantes inclusimus. Ut igitur hæc firma & inconvulsa omni in posterum ævo permaneant. auctoritate Patris & Filii & Spiritus Sancti. & beatorum Apostolorum Petri & Pauli. & Domni Papæ. ac nostræ humilitatis banno firmantes sancimus. nequa Ecclesiastica secularisve persona contra hæc agere presumat. Quod si præsumperit. fiat ei sicut Dathan & Abiron. & cum fuda proditore perpetuo anathemate nisi resipuerit feriat. eaque presentis pagine scripto & sigilli nostri impressione roboramus. Acta sunt hæc me mediante. multis etiam Christi fidelibus tam Ecclesiasticis quam secularibus. quorum nomina subscripta sunt astantibus & gratias Deo agentibus. Anno Domini millesimo centesimo quadragesimo secundo. regni verò Domni Conradi quarto. Pontificatus vero mei anno xv. Indictione quinta. Testes Weno majoris Ecclesie Præpositus. Odelricus Decanus. Conradus Abbas de sancto Paulo. Conradus Abbas de Helmwardeshusen. Boldewinus Abbas de Lesborne. Daniel Abbas de Hersethehusen. Rembertus Præpositus. Almarus. Thietmarus. Leuthfridus. Ecbertus. Heribertus. Sifridus. Godescalcus. Hugo. Laici nobiles. Volcquinus de Swalenberg. Otto Comes de Ravensberg. Thietmarus de Buiren. Liudolphus de Essethe. Bertholdus de Everschut. Ministeriales. Heinricus. Adelbertus de Ricketswic. Conradus. Liudolphus. Bertholdus. Andreas. Eilbertus. Nanzo. Heredagus.

Cujus antiqui monasterii Gerdenam translati vestigia, in montis vertice adhuc conspiciuntur. Rationem deinde nominis

nis duabus primis literulis aucti, innuit Gobel. Persona. Cosmod. ætat. 6. c. 38.

2. SAXONIS UT PERHIBENT MUNIMEN GRANDE.] De *Iburgo* silent veteres Francorum Annales. Inter recentiores historicos Ertwinus Ertmannus consul Osnabrugensis in Chron. Osnabrug. ms. hæc memorat: *Tria præcipua & eminentiora castella concordi relatione antiquorum scribuntur, videlicet in Heriburch in Saxonia Hassionumque situm consinio, Sigeburch quoque super Ruram fluvium positum, & nostrum Iborch, quod ex jucundo situ terrarum egregium fuisse nemo est qui dubitet.* Contrà Gobelinus Persona Ertwino antiquior in Cosmod. ætat. 6. cap. 38. pag. 188. de *Iburgo* Paderbornensi sic narrat: *Carolus anno regni sui VII. ingressus Saxoniam cuncta devastavit, & castrum Iborg, quod nos dicimus corrupto nomine Driborg, capit.* Gobelino Theodoricus Engelhusius, qui An. 1426. Chronicon scripsit, Helmeftadii hoc anno editum, pag. 153. & Crantzius lib. 1. Metrop. cap. 11. pag. 24. consonant: *Dedit Rex (Carolus Hathumaro) cum attinentiis arcem Iborg, vetustum Saxonum receptaculum: nunc paulisper detorto vocabulo Driborg vocant.* Et Hermannus Hamelmannus de antiqua Westphalia ex Peucero refert: *Ut Angrivarii à Visurgi ad Luppia usque ripam sederunt, ita Iburgum, quod nunc Driburgum dicitur, fuit præcipuum propugnaculum ultra Luppia, quod dedit Carolus M. Paderbornensibus.* His subscribit Gerhardus Cleinforgius in Annal. ms. Westphal. ad annum 776. *Carolus M. ex Italia rediit, exercitu in Saxoniam rebellem ducto, Iburgum seu Driburgum, aliaque Saxonum munimenta & castella expugnavit, & prope Luppia fontes castra habuit.* Etsi igitur Paderbornensis Diocesis tot monumentis abundans, *Iburgum* suum Osnabrugensibus haud invidet; nihil tamen causæ apparet, cur antiquis literis, & vetustiorum scriptorum testimoniis celebratam *Iburgi* sui, præcipitis loci situ, montis altitudine, & murorum turriumque, quam ruinæ indicant, firmitate olim munitissimi, & ad omnes belli à Carolo M. gesti rationes accommodati, gloriam Osnabrugensibus cedere debeat, cum illud Ecclesia Paderbornensis à Carolo M. in dotem foundationis acceperit, non exiguum utique munus,

munus, sed Episcopatus dignitati, & Leonis III. Pontif. præfentis commendationi, & regie pietati par beneficentiæ monumentum.

3. PRÆSENTIS CAROLI PRECIBUS DONATA LEONIS.] Gobel. Persona in Cosmodrom. ætat. 6. cap. 38. pag. 190. Anno Domini 799. Leo Papa III. venit ad Carolum in Paderborne, querens de injusta Romanorum persecutione, quem Carolus honorificè suscepit, & rogavit ut Capellam quandam ibi noviter constructam, cum jam Ecclesiam, quam præfens ibidem erexerat, ipsi rebelles vastaverant igne, dignaretur consecrare. Qui precibus Regis gratanter susceptis, in eadem Capella altare in honorem S. Stephani Protomartyris devotè consecravit, ac reliquiis ejusdem Martyris, quas secum Româ detulerat, in eodem altari reconditis, visitantibus eandem Capellam in anniversario dedicationis ipsius, qui est VIII. Decemb. de benignitate Sedis Apostolica magnas indulgentias concessit, & sedem ibidem Episcopalem auctoritate Apostolicâ confirmavit. Et tunc ad petitionem Papæ, Carolus dedit Ecclesiæ Paderbornensi castrum Iborg, de quo suprâ dictum est. Albertus Crantzius, & Hermannus Hamelmannus §. 2. suprâ citati, Gasp. Bruschius, Kerffenbrochius, & Hovelius in catalogis Episcoporum Paderbornensium. & Bruschius quidem ita: Donavit hunc Episcopum (Hathumarum) Carolus M. præfente Leone III. arce Triburgensi cum adjacenti territorio omni. Cæterùm, teste Gobel. Persona in Cosmod. cap. 60. pag. 228. Bernardus II. Episcopus Paderbornensis anno 1189. montem Iburg occupavit, & munire cœpit.

Castrum autem DRIBORG adhuc anno 1309. stetit, ostendunt literæ Capituli Paderbornensis, quibus fatentur: quod cum consensu Guntheri Episcopi Paderbornensis, elegerint Bernardum Præpositum in tutorem Ecclesiæ, cum obligatione, ut redimi sinat castra Dryburg, & Nyggenhusen, pro 1400. marcis denariorum oppignorata. Licet autem Gobelinus Persona loco citato subjungat, suo adhuc tempore, id est anno 1418. quo Cosmodromium suum absolvit, castrum Driburgum perseverasse, hoc de parietinis ejus accipio: ex quo enim Bernardus V. Episcopus Paderbornensis, ipso Gobelino Persona in Cosmodromio cap. 68. pag. 240. referente, in-

tra

tra annum 1320. quo cœpit, & annum 1340. quo defunctus, fundavit castrum Dringenberg, & reditus castri Driborg illo transtulit, verisimillimum nobis videtur, Driburgum castrum habitari desiisse, & veteres ejus incolas, ob incommodum montis ascensum, ad illius pedem demigrasse. Tantum de DRIBURGO seu Iburg nostro, ubi Tilemannum Frisium, in speculo de monetis lib. 3. cap. 1. & 8. sedem seu templum Irmensulæ falsò posuisse, superius in Eresburgi notis demonstravimus.

4. VENA ACIDÆ TANTUM.] De ea agemus postea, nunc hic elegantem de Driburgi deliciis Oden Nobilissimi Viri JOANNIS ROTGERI TORCKII, Præpositi Mindensis, Canonici Paderbornensis ac Monasteriensis, hydropotæ Driburgensis, hoc anno 1671. nobis dicatam, publicamus.

*Teutonum saltus, acidasque nostræ
Fontium venas repetunt Camænæ,
Et per umbrosos nemorum recessus
Frigora captant.*

*Tinnulis blandè fidibus canentes
Inter argutas volucrum querelas,
Calle saxoso fugientis inter
Murmura rivi.*

*Adstrepunt lenes Zephyri susurri,
Fluctuans densis seges alta spicis
Annuit, picto variata rident
Gramina flore.*

*Mille dum laudes Tibi FERDINANDE,
Lesbie concors modulis Puella
Grata testudo canit icta nostræ
Pollice Musæ.*

Ut Driburgensi decori est popello

Bb

Pin-

*Pinguibus nascens faba multa campis,
Et sacri fontis liquor, & vetusti
Rudus Iburgi.*

*T E Tuis summum decus esse terris,
Omnis hic cantat chorus, omnis atas,
Et carva rupes, & amicta flavis
Messibus arva.*

*Nempe T E crebras vigilante noctes,
Et Tuis pacem redimente curis,
Tutus & pagos sopor & quietas
Occupat urbes.*

*Otium gaudens agit at juventus,
Otio felix fruitur senectus,
Carpit immunes pecus otiosum
Suaviter herbas:*

*Quaeque fallaces alibi per artes
Sanguinem plebi Patribusque passim
Ebibunt, vasa bene T E secantur
Fudice lites.*

*Quaeque vesanis animos potentum
Semper irritat stimulis voluptas,
Omnibus ventri placitura quarens
Pabula terris:*

*Nec peregrino satiat a Baccho,
Nec mari vasto, aut stabulis ferarum,
Blanda T E pestis fugitat, Tuâque
Exulat aulâ.*

T E juvant cantus, citharâque Phœbi,

Et

*Et susurrantes Heliconis umbra,
Et coronata TIBI festa praebeant
Gaudia Muse.*

*O Sacrum Regni decus! O Deorum
Vita, qua saevius potior triumphis,
Orbe terrarum feret ac Olympo
Judice palmam!*

Bb 2

LU-